

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ НАПРЯМІВ ЇЇ АКТИВІЗАЦІЇ

ANALYSIS OF INVESTMENT ACTIVITY OF UKRAINIAN AGRICULTURE AND DETERMINATION OF DIRECTIONS OF ITS ACTIVATION

УДК 330.322.2:631.1

DOI <https://doi.org/10.32843/bses.52-26>

Ляліна Н.С.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця
Чавикіна О.В.
студентка
Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця

Lialina Nataliia

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

Chavukina Olena

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

У статті розглянуто теоретичні аспекти інвестиційної діяльності. Наведено визначення інвестицій, інвестиційної діяльності підприємства. Розглянуто основні джерела формування інвестицій. Здійснено аналіз інвестиційної активності у сільському господарстві. Зокрема, проаналізовано динаміку капітальних інвестицій в економіку України, у тому числі у сільське господарство. Виявлено, що за досліджуваний період розмір інвестованих коштів збільшується, проте темпи їх зростання суттєво знизилися. У результаті аналізу обсягу прямих іноземних інвестицій з'ясовано найбільші країни-інвестори у сільське господарство. Проведено регіональний аналіз динаміки інвестицій і виявлено лідерів та аутсайдерів за обсягами прямого іноземного інвестування. Виявлено основні причини зниження рівня інвестиційної активності та запропоновано напрями активізації інвестиційної діяльності у сільському господарстві України.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестиційна активність, інвестиційна привабливість, капітальні інвестиції, прямі іноземні інвестиції, сільське господарство.

В статье рассмотрены теоретические аспекты инвестиционной деятельности.

Даны определения инвестиций, инвестиционной деятельности предприятия. Рассмотрены основные источники формирования инвестиций. Осуществлен анализ инвестиционной активности в сельском хозяйстве. В частности, проанализирована динамика капитальных инвестиций в экономику Украины, в том числе в сельском хозяйстве. Выявлено, что за исследуемый период размер инвестированных средств увеличивается, однако темпы их роста существенно снизились. В результате анализа объема прямых иностранных инвестиций установлены крупнейшие страны-инвесторы в сельское хозяйство. Проведен региональный анализ динамики инвестиций и выявлены лидеры и аутсайдеры по объемам прямого иностранного инвестирования. Выявлены основные причины снижения уровня инвестиционной активности и предложены направления активизации инвестиционной деятельности в сельском хозяйстве Украины.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционная деятельность, инвестиционная активность, инвестиционная привлекательность, капитальные инвестиции, прямые иностранные инвестиции, сельское хозяйство.

The research relevance is due to the low level of investment activity of agricultural sector, significant resource requirements and uneven distribution of investments among the regions of Ukraine. Unfortunately, the vast majority of enterprises use outdated equipment and technologies, they are unable to apply both organic and mineral fertilizers and plant protection products in sufficient quantity, moreover, they need highly qualified personnel. Besides, the adoption of the Land Market Law, which aims to sell Ukrainian agricultural land, increases interest in studying this issue. The article describes the theoretical aspects of investment. The definitions of «investment», «investment activity of the enterprise» are given. The main sources of investment formation are considered. The investment activity in agricultural sector has been analyzed. In particular, the dynamics of capital investment in the Ukrainian economy, including agriculture, have been analyzed. It is revealed that the amount of invested funds is increasing during the period under review, but their growth rates have significantly decreased. As a result of foreign direct investment analysis, the largest investor countries in agricultural sector of Ukraine have been identified. The most significant contribution was made by Cyprus, followed by Germany, Denmark, the United Kingdom and Poland. The regional analysis of investments dynamics showed that the leaders in terms of foreign direct investment in the agrarian sector are Kiev, Ivano-Frankivsk, Lviv, Vinnytsia and Dnipropetrovsk regions, whereas outsiders - Zakarpattia, Odessa, Kirovograd, Luhansk and Donetsk regions. The main reasons for the decrease in the level of investment activity have been identified and the directions of activation of investment activity in agricultural sector of Ukraine have been proposed, namely: revision of normative-legal acts regulating investment activity and sphere of agriculture; control over the activities of anti-corruption organizations; creation of a functional agrarian exchange; replacement of outdated and unproductive equipment; risk insurance; reduction of tax pressure; providing a government support to agricultural producers etc.

Key words: investment, investment activity, investment attractiveness, capital investment, foreign direct investment, agriculture.

Постановка проблеми. В останні роки в Україні відбуваються відчутні структурні зміни в економіці, зокрема вагомим значення набуває галузь сільського господарства, яка є одним з основних джерел поповнення державного бюджету та забезпечення зростання валового внутрішнього продукту країни. Успішність її розвитку багато у чому залежить від рівня активності інвестиційної діяльності, тобто обсягів залучення державних та іноземних інвестицій, що у цілому має забезпечити підвищення ефективності виробництва, якості та конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції, забезпечення продовольчої безпеки країни.

Актуальність дослідження зумовлена досить низьким рівнем інвестиційної активності у сфері

сільського господарства, значними потребами в ресурсах та нерівномірністю розподілу інвестицій між регіонами України. На превеликий жаль, переважна більшість підприємств використовує застарілу техніку та технології, не має змоги внести у достатній кількості органічні та мінеральні добрива, засоби захисту рослин, відчуває потребу у висококваліфікованих кадрах. Окрім того, ухвалення закону про ринок землі, що має на меті продаж українських земель сільськогосподарського призначення, викликає підвищений інтерес до вивчення даного питання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню окремих аспектів інвестиційної діяльності присвячено праці багатьох учених, серед

яких: П.І. Гайдуцький, В.В. Готра, О.Д. Гудзинський, М.В. Зубець, І.С. Івахненко, В. Ільчук, І.Л. Ковальова, Н.І. Мезенцева, І.М. Мороз, П.М. Музика, Д.В. Окара, П.Т. Саблук, Л.А. Феняк, В.Г. Чернишев, Т. Шпомер, О.В. Шубравська та ін. [1–11]. Вони зробили вагомий внесок у розвиток теорії та практики забезпечення здійснення інвестиційної діяльності в аграрній сфері. Разом із тим потребують розгляду питання визначення сучасного стану інвестування у сільському господарстві, виявлення проблем залучення інвестицій та визначення напрямів їх активізації.

Постановка завдання. Метою статті є розгляд теоретичних аспектів інвестиційної діяльності, визначення сучасного рівня активності інвестиційної діяльності у сільському господарстві України та визначення напрямів її активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сільське господарство є стратегічною галуззю економіки України. Її частка в структурі валового внутрішнього продукту станом за 2018 р. становить понад 13% [12]. Необхідними умовами для забезпечення сталого розвитку є залучення інвестицій, підтримка та захист на державному рівні. Таким чином, постає завдання активізації інвестиційної діяльності в галузь сільського господарства.

Оскільки основним джерелом здійснення інвестиційної діяльності є інвестиції, варто дати визначення цього поняття. Отже, під інвестиціями ми розуміємо ресурси грошової, матеріальної та іншої форми, що вкладаються в різні сфери підприємницької та інших видів діяльності для отримання або примноження прибутку та/або іншого результату в майбутньому. Згідно із цим поняттям, інвестиції не доцільно розглядати тільки у грошовій формі, а головною метою їх вкладення є не тільки отримання прибутку.

Основними джерелами формування інвестицій є власні, позикові та залучені ресурси. Власні можуть складатися із заощаджень громадян або підприємства, частини прибутку, амортизаційних відрахувань, страхової суми відшкодування витрат тощо. Позикові фінансові кошти складаються з кредитів банків та держави, облігаційних позик. Залучені інвестиції вміщують у себе емісію акцій, внески сторонніх інвесторів у статутний

фонд, кошти на цільове інвестування, що надані безкоштовно [9].

Щодо поняття «інвестиційна діяльність», то серед науковців немає єдиної точки зору стосовно його змісту. Так, зокрема, Д.М. Черваньов під інвестиційною діяльністю розуміє комплекс заходів і практичних дій юридичних та фізичних осіб (українських або іноземних) і держави щодо здійснення інвестицій у будь-якій формі з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту [13].

На думку А.Г. Грязнкової, інвестиційна діяльність – це вкладення інвестицій і здійснення практичної діяльності з метою отримання прибутку і (або) досягнення іншого корисного ефекту [14].

Інші автори характеризують інвестиційну діяльність як послідовну, цілеспрямовану діяльність, що полягає у капіталізації об'єктів власності, формуванні та використанні інвестиційних ресурсів, регулюванні процесів інвестування і міжнародного руху інвестицій та інвестиційних товарів, створенні відповідного інвестиційного клімату, що має за мету одержання прибутку чи певного соціального ефекту [7].

Згідно із Законом України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991, під інвестиційною діяльністю розуміють сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб і держави щодо реалізації інвестицій [15].

Говорячи про розвиток сільського господарства України, найефективнішим методом фінансування є залучення іноземних та вітчизняних інвестицій, які можуть бути спрямовані на розширення виробництва, заміну застарілого обладнання та устаткування, автоматизацію фермерських робіт, проведення навчання персоналу та переймання досвіду зарубіжних професіоналів.

На підставі даних табл. 1 проаналізовано динаміку капітальних інвестицій в економіку України, визначено рівень інвестиційної активності у сільському господарстві. Із наведених нижче даних випливає висновок про те, що спостерігається позитивна динаміка капітальних інвестицій в економіку України починаючи з 2010 р., оскільки маємо приріст понад 100% кожного року. Хоча й має місце незначне зниження темпів їх приросту починаючи з 2016 р.

Таблиця 1

Динаміка капітальних інвестицій в економіку України, 2010–2018 рр.

Показник	2010 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.
Капітальні інвестиції в економіку, млн грн	180575,5	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4
Темп приросту інвестицій в економіку, %	–	151,2	131,5	124,8	129,0
Капітальні інвестиції в сільське господарство, млн грн	10817,7	29309,7	49660,0	63400,7	65059,4
Питома вага інвестицій у сільське господарство, %	6,0	10,7	13,8	14,1	11,2
Темп приросту інвестицій в сільське господарство, %	–	270,9	169,4	127,7	102,6

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

Багато в чому схожою є динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство. Та, незважаючи на уповільнення темпів їх загального приросту, питома вага інвестицій у сільське господарство зростала, і лише у 2018 р. мало місце зниження даного показника з 14,1% у 2017 р. до 11,2% у звітному періоді.

Уповільнення активності інвестиційної діяльності сільського господарства пояснюється нестабільним економічним та політичним станом у країні, а також тим, що з кожним роком погіршуються умови праці, посилюються ризики для інвесторів у плані нестабільності та неприбутковості галузі.

Уважаємо, що інвестування на тому рівні, що здійснюється (у середньому 11,5% від загальної суми капітальних інвестицій) є недостатнім, оскільки аграрний сектор має значний невикористаний потенціал розвитку, який у майбутньому може приносити значні прибутки.

Уповільнення інвестицій насамперед можна пояснити наявністю в країні високих інвестиційних ризиків, яких інвестори прагнуть уникнути за будь-яких обставин. Це може мати негативні наслідки для розвитку аграрного сектору, що може проявитися у зниженні рівня продуктивності, зменшенні обсягів виробництва, підвищенні вартості виготовленої продукції, погіршенні якості і, відповідно, у зниженні конкурентоспроможності.

Україна веде активну зовнішньоекономічну діяльність, підтримує міжнародні економічні зв'язки з багатьма країнами світу, особливо з країнами ЄС. У результаті аналізу обсягу прямих іноземних інвестицій з'ясовано, що найбільшими країнами-інвесторами у сільське господарство

України є Кіпр, Німеччина, Данія, Велика Британія та Польща (рис. 1).

Найвагоміший внесок у вигляді прямих інвестицій зробив Кіпр у 2019 р. – 211 422 тис дол., що більше на 166 802 тис дол., ніж Німеччина, яка йде на другому місці в рейтингу. На третьому місці Данія, яка за останній рік вклала 51 378 тис дол., на четвертому – Польща (44 620 тис дол.), а на п'ятому – Велика Британія (17 761 тис дол.). Згідно зі статистичними даними, спостерігається зниження прямих інвестицій у 2019 р. з боку Великої Британії, Данії та Німеччини. Разом із тим Польща, навпаки, збільшила прямі інвестиції у 2019 р. на 13 586 тис дол. порівняно з 2018 р., а Кіпр – на 73 922 тис дол.

У процесі активізації та подальшої стабілізації інвестиційної діяльності великого значення набувають регіональна інвестиційна політика та економічно-соціальний стан як важливі складники економічного розвитку всієї держави. Тому для більш детальної оцінки інвестиційної активності галузі сільського господарства доцільно провести регіональний аналіз динаміки інвестицій та виявити лідерів та аутсайдерів за обсягами прямого іноземного інвестування. П'ятірку областей – лідерів надходження іноземних інвестицій на початок року в галузь сільського, лісового та рибного господарства за останні п'ять років зображено на рис. 2.

Виходячи з даних рис. 2, виявлено, що областями, які отримують найбільший обсяг прямих іноземних інвестицій у досліджувану галузь за останні п'ять років, стали Київська, Івано-Франківська, Львівська, Вінницька та Дніпропетровська за винятком м. Київ. Частки кожної з перерахованих облас-

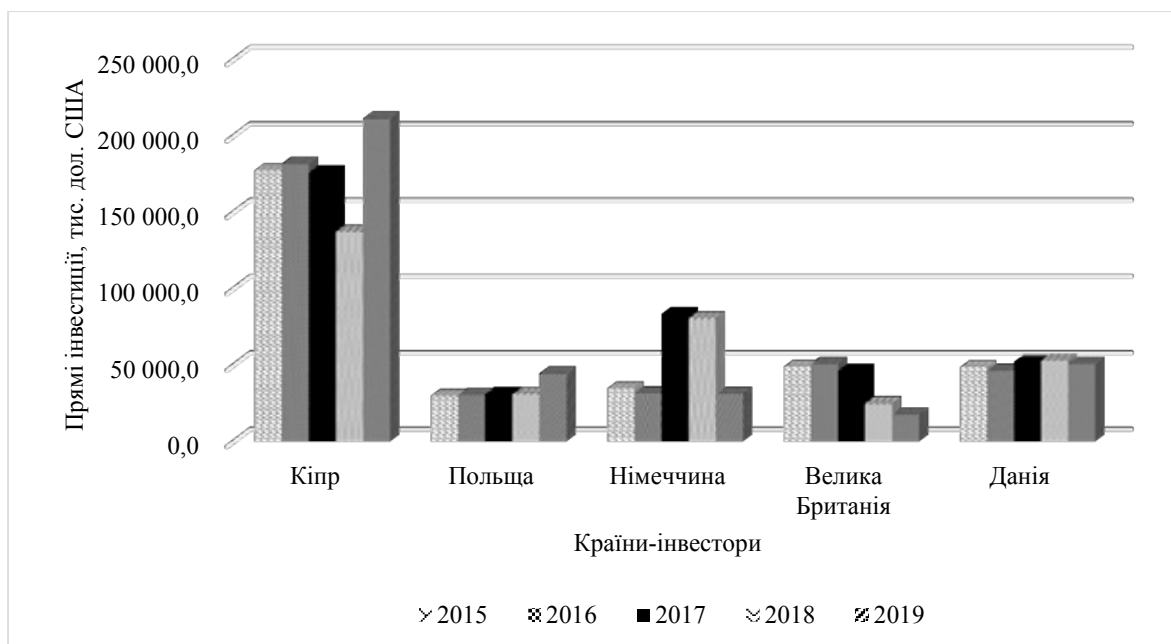

Рис. 1. Найбільші країни-інвестори в сільське господарство України, 2015–2019 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

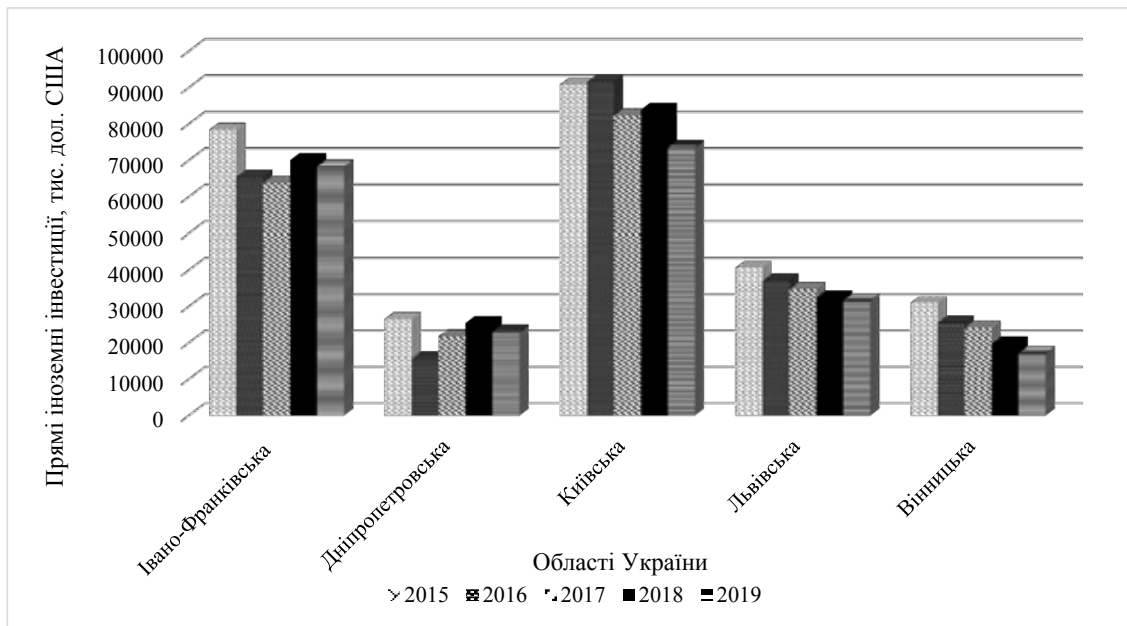

Рис. 2. Области – лідери надходження прямих іноземних інвестицій, 2015–2019 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [12]

тей порівняно із загальною сумою інвестицій у сільське, лісове та рибне господарство України на початок 2019 р. становили: Київська область – 16%, Івано-Франківська – 14,8%, Львівська – 6,8%, Вінницька – 3,7% та Дніпропетровська – 5%.

Також варто зазначити, що спостерігається від’ємна динаміка інвестування у Вінницьку та Львівську області з 2015 по 2019 р. У Дніпропетровській області з 2017 р. спостерігалось збільшення притоку прямих іноземних інвестицій. Івано-Франківська та Київська області показали неоднозначну динаміку, оскільки за останні п’ять

років обсяг іноземних інвестицій у галузь як збільшувався, так і зменшувався, але незначно.

Згідно з даними Головних управлінь статистики областей України, останні п’ять місяців у рейтингу залучених прямих іноземних інвестицій у галузь зайняли такі області: Закарпатська, питома вага якої на початок 2019 р. становила 0,6%, Одеська – 0,6%, Кіровоградська – 0,4%, Луганська – 0,2% та Донецька – 0,1%. Таке ранжування зумовлене тим, що пріоритетними галузями економіки Луганської, Донецької, Одеської та Кіровоградської областей є вугільна промисловість, машинобудування,

Таблиця 2

Напрями активізації інвестиційної діяльності

Напрямок	Результат
Перегляд нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність та галузь сільського господарства	Забезпечення відповідності й чіткого визначення деяких дефініцій у законодавчих актах, розширення прав іноземних і вітчизняних інвесторів, захист розміщення прямих іноземних інвестицій, запобігання виникненню непередбачених ризиків та суперечливих ситуацій.
Контроль діяльності антикорупційних організацій	Створення прозорого бізнесу, вихід із тіньової економіки, як наслідок – підвищення довіри іноземних інвесторів.
Створення функціональної аграрної біржі	Поліпшення аграрного ринку і відносин його учасників, тобто здійснення земельних та товарних торгів, як наслідок – поліпшення кон’юнктури аграрного ринку.
Заміна застарілої та непродуктивної техніки	Автоматизація виробництва, підвищення продуктивності праці персоналу, збільшення обсягів виробництва продукції та підвищення рентабельності підприємств.
Страховання ризиків	Активізація інвестування галузі, тобто приплив прямих іноземних та вітчизняних інвестицій, що, своєю чергою, позитивно відображається на продуктивності та модернізації підприємств.
Зниження податкового тиску	Збільшення кредитування підприємств, перегляд ціноутворення, що веде за собою зниження собівартості продукції, впровадження інвесторами інноваційних проєктів.
Забезпечення державної підтримки сільгоспвиробників	Розвиток ринку сільськогосподарської продукції шляхом збільшення його учасників.

електроенергетика тощо. Закарпатська область займається переважно лісовим господарством та деревообробною промисловістю [10].

Так, серед основних причин зниження рівня інвестиційної активності в країні, зокрема в сільському господарстві, можна виділити такі:

- певні невідповідності та недосконалості законодавчих актів;
- низький рівень захищеності інвестицій та прав інвесторів;
- слабкий розвиток фондового ринку;
- високий рівень бюрократії під час вирішення питань здійснення інвестиційної діяльності;
- низька платоспроможність населення та державних підприємств;
- високі ставки оподаткування;
- складність отримання кредиту та високі відсоткові ставки;
- низький рівень державної підтримки сільськогосподарських виробників та ін.

Із метою підвищення рівня інвестиційної активності у сільське господарство запропоновано напрями їх активізації (табл. 2). Тільки комплексний підхід до вирішення існуючих проблем може зробити Україну світовим лідером із виробництва сільськогосподарської продукції.

Таким чином, досягти поставленої мети – активізації інвестиційної діяльності досліджуваної галузі реально, але за умови, що вищеперераховані напрями втілюватимуться в життя всебічно та комплексно.

Висновки з проведеного дослідження.

Отже, залучення інвестицій, їх достатнє надходження сприятимуть розвитку економіки країни. А оскільки сільське господарство є однією з провідних галузей, пріоритетним напрямом держави має стати активізація інвестиційної діяльності саме у даній сфері.

У результаті аналізу динаміки капітальних та прямих іноземних інвестицій у сільське господарство виявлено, що з кожним роком розмір інвестованих коштів збільшується, проте темпи їх зростання суттєво знизилися.

Під час дослідження обсягу прямих іноземних інвестицій з'ясовано найбільші країни-інвестори у сільське господарство. Найвагоміший внесок зробив Кіпр, далі йдуть Німеччина, Данія, Велика Британія та Польща.

Проведений регіональний аналіз динаміки інвестицій показав, що лідерами за обсягами прямого іноземного інвестування в аграрний сектор є Київська, Івано-Франківська, Львівська, Вінницька та Дніпропетровська області, натомість аутсайдерами – Закарпатська, Одеська, Кіровоградська, Луганська та Донецька області.

Уповільнення обсягів інвестування зумовлене погіршенням загального інвестиційного клімату країни, що стало наслідком негативної дії низки причин, тому для вирішення даної проблеми запропоновано напрями щодо активізації інвестиційної діяльності в галузі.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гайдуцький П.І. Структурні перекося і ризики кризи в АПК. *Економіка АПК*. 2014. № 7. С. 38–46.
2. Готра В.В. Сучасний стан, фактори забезпечення та напрями активізації інвестиційної діяльності у сфері сільського господарства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6(168). С. 114–121.
3. Гудзинський О.Д. Формування системи інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнічного університету*. 2013. № 4. С. 5–8.
4. Івахненко І.С. Інвестиційна діяльність в Україні: сучасний стан та можливості її активізації. *Інвестиції: практика та досвід*. 2010. № 2. С. 7–9.
5. Ільчук В., Шпомер Т. Інноваційно-інвестиційна діяльність АПК: сучасний стан і проблеми розвитку. *Agricultural and Resource Economics*. 2017. Vol. 3. № 1. P. 108–118. URL : <http://www.are-journal.com>.
6. Мезенцева Н.І., Мороз І.М. Інвестиційна діяльність в агропродовольчому виробництві України: регіональні аспекти : монографія. Київ : Обрії, 2011. 163 с.
7. Музика П.М., Душка В.І. Вплив розвитку інноваційної діяльності в АПК на забезпечення продовольчої безпеки в Україні. *Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Ґжицького*. 2011. № 1. С. 106–112.
8. Інноваційна діяльність в аграрній сфері: інституціональний аспект : монографія / П.Т. Саблук та ін. Київ : ННЦ «ІАЕ», 2010. 706 с.
9. Феняк Л.А. Джерела формування інвестиційних ресурсів. *Збірник наукових праць ВНАУ*. 2010. № 36. С. 134–139.
10. Чернишев В.Г. Окара Д.В., Ковальова І.Л. Сучасний стан іноземного інвестування в сільське, лісове та рибне господарства за регіонами України. *Агросвіт*. 2019. № 21. С. 36–46.
11. Шубравська О. Інноваційний розвиток аграрного сектору економіки України: теоретико-методологічний аспект. *Економіка України*. 2012. № 1. С. 27–35.
12. Статистична інформація про інвестиційну діяльність сільського господарства, лісового та рибного господарства / Державна служба статистики України. Київ, 2019. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
13. Черваньов Д. Менеджмент інвестиційної діяльності підприємств : навчальний посібник. Київ : Знання-Прес, 2003. 622 с.
14. Татаренко Н.О., Поручник А.М. Теорії інвестицій: навчальний посібник. Київ : КНЕУ, 2000. 159 с.
15. Закон України «Про інвестиційну діяльність» № 1560-XII від 18.09.1991. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.

REFERENCES:

1. Gaidutsky P. I. (2014) Strukturni perekosy i ryzyky kryzy v APK [Structural warp and crisis crises in the agro-industrial complex]. *Economy APK*, no. 7, pp. 38-46.
2. Gotra V.V. (2015) Suchasnyj stan, faktory zabezpechennja ta naprjamy aktyvizaciji investycijnoji dijajlnosti u sferi siljskogho ghospodarstva [The current state, factors of provision and directions of activation of investment activity in the field of agriculture]. *Current problems of the economy*, no. 6 (168), pp. 114-121.
3. Hudzynskiy O. D. (2013) Formuvannja systemy investycijnogho zabezpechennja strategichnogho rozvytku siljskoghospodarsjkykh pidpryjemstv [Formation of system investment support strategic development of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnogo ahrotekhnichnoho universytetu*, no. 4, pp. 5-8.
4. Ivakhnenko I. S. (2010) Investycijna dijajlnistj v Ukraini: suchasnyj stan ta mozhyvosti jiji aktyvizaciji [Investment activity in Ukraine: current state and opportunities for its activation]. *Investment: practice and experience*, no. 2, pp. 7-9.
5. Ilchuk V., Shpomer T. (2017) Innovacijno-investycijna dijajlnistj APK: suchasnyj stan i problemy rozvytku [Innovation and investment activity of AIC: current state and problems of development]. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific* (electronic journal), vol. 3, no. 1, pp. 108-118. Available at: www.are-journal.com.
6. Mezentseva N. I., Frost I. M. (2011) *Investycijna dijajlnistj v aghroprodovoljchomu vyrobnyctvi Ukrainy: reghionaljni aspekty* [Investment activity in agri-food production in Ukraine: regional aspects]. Kyiv: VGL Obriy, 163 p. (in Ukrainian).
7. Muzyka P. M., Dushka V. I. (2011) Vplyv rozvytku innovacijnoji dijajlnosti v APK na zabezpechennja prodovoljchoji bezpeky v Ukraini [Influence development of innovative activity in AIC on providing of food safety in Ukraine]. *Naukovyi visnyk LNUVMBT imeni S. Z. Hzhyskoho*, no. 1, pp. 106-112.
8. Sabluk P. T., Shpykuliak O. H., Kurylo, L. I. and other (2010) *Innovacijna dijajlnistj v aghrarnij sferi: instyucionalnyj aspekt* [Innovative activity in the agricultural sector: institutional aspect], NSC «IAE», Kyiv, 706 p. (in Ukrainian).
9. Fenyak L. A. (2010) Dzherela formuvannja investycijnykh resursiv [Sources of formation of investment resources]. *Collection of scientific works of VNAU*, no 36, pp 134-139.
10. Chernyshev V.G., Okara D.V., Kovaleva, I.L. (2019) Suchasnyj stan inozemnogho investuvannja v siljsjke, lisove ta rybne ghospodarstva za reghionamy Ukrainy [The current state of foreign investment in agriculture, forestry and fisheries in the regions of Ukraine]. *Agro-world*, no 21, pp. 36-46.
11. Shubravska O. (2012) Innovacijnyj rozvytok aghrarnogho sektora ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodologichnyj aspekt [Innovative development of the agricultural sector of Ukraine: Theoretical and methodological aspects]. *Ekonomika Ukrainy*, no. 1, pp. 27-35.
12. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy (2019) *Statystychna informacija pro investycijnu dijajlnistj siljskogho ghospodarstva, lisovogho ta rybnogho ghospodarstva* [Statistical information on investment activities of agriculture, forestry and fisheries], Kyiv. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
13. Chervanov D. (2003) *Menedzhment investycijnoji dijajlnosti pidpryjemstv* [Management of investment activity of enterprises]. Kiev: Knowledge Press, 622 p. (in Ukrainian).
14. Tatarenko N.A., Lieutenant A.M., (2000) *Teoriji investycij* [Theories of investment], Kyiv: KNEU, 159 p. (in Ukrainian).
15. The legislation of Ukraine (2020) *Zakon Ukrainy «Pro investycijnu dijajlnistj»* [Law of Ukraine «On Investment Activity»], no. 1560-XII of September 18, 1991. Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.